

HET WUIVEN DER DIERBAARSTE HAND

43

J. Nieuwenhuis

Jesus zei: "Ik ben hier op aarde gekomen om de beslissing te brengen: blinden gaan zien en zienden worden blind". Dat hoorden een paar Farizeeën die bij hem stonden. Ze vroegen: "Maar wij zijn toch niet blind?" Jezus antwoordde: "Was u maar blind, dan zou u op de rechte weg zijn. Maar nu zegt u: Wij zien! Dat is en blijft uw fout".

Evangelie volgens Joannes, 9

In zijn boek "Kort Amerikaans" vertelt Jan Wolkers het verhaal van de jongeman Erik, die van achter het raam van de isoleerbarak het sterven meemaakt van zijn broer Frans. Erik kan de God van zijn kinderjaren niet meer accepteren. Maar als hij na de dood van zijn broer zijn ouders op weg ziet gaan naar de rouwkamer, dan denkt hij bij zichzelf: "Als God bestaat, mag hij ze niet in de steek laten. Ze hebben altijd op hem vertrouwd. Wij zijn nergens tegen ingeënt omdat ze op God vertrouwden. Hij is niet alleen hun God, maar ook hun dokter. Als God niet bestaat, moet hij voor hen doen alsof".

Hier verwoordt Wolkers een vraag, die velen van ons zullen herkennen: is het waar, is er werkelijk iets, met een hoofdletter, of houden we onszelf en elkaar voor de gek? De jongeman Erik wordt heen en weer geslingerd tussen het wél en het niet bestaan van God: zowel het een als het ander komt hem even ongerijmd voor. Zijn enige houvast is: als het niet zo is, dan moet God toch maar doen alsof.

Is dit niet het dilemma van ons aller geloven? Is er een garantie, dat het waar is? Bestaat er een God, - of is alles alleen maar een wens? Alles in mij zegt: het mag niet dat Hij niet bestaat, - en toch, als 't toch eens zo was?

Er is maar één weg voor degene die zich de vraag naar God stelt, en dat is: de donkere tunnel van die vraag binnengaan. Twijfelen is namelijk niet in tegenspraak met geloven; twijfelen kan zelfs een vorm van authentiek geloven zijn. Want geloven is geen zekerheid die je bewijzen kunt, maar een zekerheid die voortkomt uit voelen, uit vertrouwen, uit hopen en liefhebben. Met de beste wil van de wereld kan ik niet bewijzen dat er een God bestaat. Gods bestaan is geen kwestie van bewijzen, zo van: alles wat bestaat is ontstaan uit iets anders, welnu dat kan niet eeuwig zo zijn doorgegaan, dus. Als je even door-denkt, is dat geen bewijs, maar een vooronderstelling. - Maar wat dan? Is Gods bestaan dan een gok, een wissel op de toekomst? Safety first? Kunnen we er dan helemaal niets over zeggen?

Ik dacht van wél; maar datgene wat ik wil zeggen, is heel persoonlijk. Ik kan niet anders doen dan proberen te zeggen waarom God voor mij bestaat, tenminste vandaag. Er zijn ook dagen waarop Hij verweg was, soms heel ver. Dagen waarop je geneigd bent, de dichter Pierre Kemp na te zeggen:

Ik verdom het vandaag om vader te zeggen
tegen wat daar tussen de sterren hangt.
Ik ben heden niet het kind
en mis wat het kind zo verlangt.
Morgen zal ik het misschien zeggen, misschien,
maar niet vandaag.
En morgen moet ik nog eerst eens zien.

Maar vandaag is Hij er, voor mij. Waarom? Wel, Gods bestaan is voor mij geen kwestie van bewijzen of van inzien, maar een kwestie van proeven, van

naar-binnen-kijken. Het grote teken dat Hij bestaat, ben ikzelf, of nog liever gezegd: dat bent u, hier en nu, mensen om mij heen, mensen die op een of andere manier in mij geloven en in wie ik geloof. Misschien mag ik 't zo zeggen: ik ervaar iedere dag van mijzelf dat ik on-af ben, en dat ik vanuit de diepte van die onaf-heid roep om iemand die wél af is. Ik zoek die iemand bij de anderen om mij heen, vooral bij die anderen in wie ik precies het andere zie van mijzelf. Voor u is dat misschien nog klemmender dan voor mij, omdat u uit al die anderen er één gekozen hebt of kiezen zult, in wie u precies het complement ziet van uzelf. Maar - daar het meest, in die geliefde, in die mensen aan wie je je uitlevert, daar ervaar je 't meest, hoe on-af je bent, hoe begrensd en hoe belemmerd. En zo geeft die ander mij een heimwee naar een nog-andere, die alleen mijn onaf-heid vullen en verklaren kan. Dat heimwee is geen mathematisch argument, maar het is wel zeer werkelijk. Hier en nu.

Want: ik leef in een wereld die op allerlei wijzen mijn wezen beknelt en soms bijna eindeloos moedeloos maakt. Kinderen in Biafra, doden in Vietnam, tanks in Praag, negers in Chicago, ruïnes in Oost-Perzië, - ga maar door, dag in dag uit. Een wereld, een woestijn van ontredde, van duisternis en van verwoesting. Een graf, een levensgroot kerkhof. En toch - en daar draait 't om - ik leg mij daar niet bij neer, u legt zich daar niet bij neer. In de grond van de zaak willen we het geen van allen. Er zijn er onder ons die daarvoor opstaan, protesteren, borden schrijven en muren bekladden. Er zijn er zelfs die ernaartoe gaan, die woestijn binnen, om ergens iets te doen. Er zijn er, de meesten, zoals ik, die thuis blijven en alleen maar van binnen denken en vragen en pijn hebben. En toch: dat is het. Dat eindeloze heimwee van de mens, die roep, die schreeuw van ons allen naar iets anders, naar een ander, naar iets of iemand die mijn onaf-heid vullen kan, naar iets dat ons aller onvermogen, onze kwetsbaarheid, ons niet-kunnen kan opheffen. Dat is mijn enige garantie. Als je het goed beschouwt, is iedere verliefdheid, ieder huwelijk, ieder ouderschap, ieder kind, iedere provocatie, ieder protest, iedere hulpactie, iedere hand die een mens uitsteekt, hetzij om te liefkozen hetzij om een vuist te ballen, - iedere uitgestoken hand is een bewijs. Er moet iets zijn waarnaar wij verlangen. Hoe konden we zo verlangen, als er niets was? Het feit dat de mens dit alsmaar doet, overal - op zoek gaan naar anderen, naar de ander, buiten zichzelf treden, handen uitsteken -, dat feit is voor mij een garantie voor het bestaan van een onbegrensde en voltooide Ander, naar wie hij uiteindelijk opzoek is en die ik met grote huiver God noem.

Wie God wil begrijpen, die heeft niet genoeg aan ons vorsende mensenverstand.

Hij zie naar het dansen van sterren en golven en het wuiven der dierbaarste hand.

(Anton van Duinkerken)

Het wuiven der dierbaarste hand, - dat is het. Het ballen van de Tsjechische vuist, dat is het ook, hetzelfde. Je kunt het ook anders uitdrukken en zeggen: het feit dat ik houd van jou en jij van mij, het feit dat u hier bent en ergens naar verlangt, het feit dat heel die mensheid daarbuiten snakt naar iets, iets onbestemds dat we vrede noemen of verlossing, - dat feit is voor mij de garantie van Gods bestaan. Als Hij er namelijk niet was, zou geen mens dit ooit zijn gaan doen of volhouden te doen. Het zou niet eens in hem opkomen. Want dan had hij aan zichzelf genoeg.

Dat is voor mij de enige garantie. U bent 't, Uppsala is 't, Bogotá is 't, het ondergrondse Bogotá, Genève, en vooral Praag. De uitgestoken hand. De hand die iets doet, iets wil. De hand die ergens naar grijpt, buiten en boven zichzelf. Al die handen, - dat is allemaal geloven. Spelend bezig zijn, scheppen, het lijden door je lijf en leden laten heengaan, beminnen, tijd verliezen aan medemensen, studeren, provoceren, ageren tegen het wereldonrecht. Vertrouwend dat het allemaal zin heeft. Een vreemde geloofsbelijdenis. Maar de enige, die werkelijk uitkomt bij God.